

LLEI D'ACOLLIDA DE LES PERSONES IMMIGRADES I RETORNADES A CATALUNYA

SESSIÓ DE REFLEXIÓ DE TALARN AMB LES ENTITATS

1. INTRODUCCIÓ. 2. ORGANITZACIÓ DE LA SESSIÓ. 3. SÍNTESI DE LES IDEES PRINCIPALS DE LA JORNADA. 3.1 Titulars del dret al servei de l'acollida. 3.2 Continguts de l'acollida. 3.3 Prestadors dels serveis. 3.4 Professionals de gestió de la diversitat. 3.5 Nous serveis de les polítiques d'immigració de la Generalitat. 4. APORTACIONS LITERALS DELS GRUPS DE TREBALL. 5. PARTICIPANTS.

1. INTRODUCCIÓ

La Generalitat de Catalunya, a través de la Secretaria per a la Immigració, està impulsant el projecte de llei d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya. Com a primer pas, es va elaborar un document de bases que marca les principals línies estratègiques que hauria de recollir el futur projecte de llei. Aquest document es va concebre com un instrument de treball per tal d'obrir la reflexió i el debat amb les administracions públiques i les entitats i associacions de la societat civil implicades en aquest àmbit.

Per aquesta raó, la Secretaria per a la Immigració i la Direcció General de Participació Ciutadana van dissenyar un procés participatiu amb l'objectiu de recollir aportacions i suggeriments en relació al document de bases. Així, es van organitzar 16 tallers participatius repartits per les diferents demarcacions territorials amb les quals s'organitza la Secretaria per a la Immigració: Barcelona, Lleida, Tarragona, Girona, Terres de l'Ebre, Catalunya Central i Alt Pirineu i Aran. En cadascuna d'aquestes demarcacions es van realitzar dues sessions de treball, una matinal amb representats polítics i tècnics de l'àmbit local, i una de tarda amb entitats i associacions. Finalment, val a dir que a la demarcació de Barcelona es van realitzar dues sessions degut a la seva densitat de població: una a Barcelona i una altra a Granollers.

El present informe recull les aportacions de la sessió de debat amb entitats i associacions realitzada a Talarn el 29 de març de 2007 a la tarda.

2. ORGANITZACIÓ DE LA SESSIÓ

La sessió va començar a les 18 hores i va finalitzar a les 20.30 hores. L'acte va tenir lloc al CITA Pallars Jussà, a Talarn, i va comptar amb l'assistència de 14 persones, que hi van participar en representació de 9 entitats (en el darrer apartat d'aquest informe es relacionen les entitats que hi eren representades).

La sessió es va iniciar amb la intervenció d'un representant de la Direcció General de Participació Ciutadana que va presentar el procés participatiu i la metodologia de treball de la sessió. A continuació, el Secretari per a la Immigració va exposar el contingut del document de bases. Un cop finalitzada la seva intervenció, es va obrir un torn obert de paraules destinat a formular preguntes, reflexions o comentaris.

Posteriorment, es va iniciar la dinàmica de treball amb una ronda de presentacions personals. A continuació, es va dividir el grup en subgrups més petits, els quals van debatre al voltant de cinc eixos temàtics. Aquests van escriure les seves aportacions en unes targetes i les van exposar oralment. Un cop tots els grups van exposar les seves idees i reflexions, es va obrir un debat entre els assistents per construir col·lectivament les propostes definitives, identificar els punts de consens i els aspectes de divergència.

3. SÍNTESI DE LES IDEES PRINCIPALS DE LA JORNADA

Per a sintetitzar les principals idees sorgides durant la jornada, s'utilitzarà els cinc eixos temàtics amb què es van estructurar els tallers participatius:

- Titulars del dret al servei de l'acollida
- Continguts de l'acollida
- Prestadors dels serveis
- Professionals de gestió de la diversitat
- Nous serveis de les polítiques d'immigració de la Generalitat

3.1 Titulars del dret al servei de l'acollida

Sobre la definició dels titulars del dret al servei de l'acollida pràcticament no hi ha debat. La posició és unànime entre els participants al taller: tota persona nouvinguda al municipi ha de tenir dret d'accés als serveis d'acollida. Això inclou, d'una banda, tant les persones estrangeres, com les persones amb nacionalitat espanyola que els necessitin i, de l'altra, tant les persones que estan empadronades, com les que no ho estan.

Els participants assenyalen que cal garantir els serveis d'acollida a les persones immigrades amb independència de si estan empadronades o no, perquè, malgrat que és un tràmit que tothom hauria de realitzar, en ocasions és difícil de complir en el cas de les persones immigrades (ja sigui per les dificultats que els interposen els propietaris dels immobles on resideixen o els entrebancs amb què es troben davant del propi ajuntament). Per aquesta raó, s'afirma que cal millorar el procediment d'empadronament per a simplificar-lo, facilitant així que les persones immigrades

complexin amb aquest tràmit, i homologar els requisits per efectuar-lo, ja que, actualment, en absència d'un criteri general, cada municipi estableix els que li sembla més convenients. En definitiva, els participants conclouen que mentre no es garanteixi un procediment per a l'empadronament àgil i amb uns requisits comuns per a tots els ajuntaments, aquest tràmit no pot actuar com a barrera per accedir als serveis d'acollida.

3.2 Continguts de l'acollida

Els participants realitzen diverses propostes concretes sobre els continguts que haurien de cobrir els serveis de l'acollida. Abans, però, ens ocuparem de tres reflexions de caràcter més general que sorgeixen arrel del debat mantingut entre els participants.

En primer lloc, s'assenyala que els serveis d'acollida no han de ser considerats com una part dels serveis socials. En opinió dels participants, els serveis socials són per a tothom que ho necessiti i, per tant, això ja inclou a les persones immigrades. La llei d'acollida, doncs, s'ha d'ocupar exclusivament de satisfer les necessitats específiques de les persones nouvingudes i, si s'escau atendre altres tipus de necessitats, és a dir, si en el circuit de l'acollida es detecten necessitats que han de ser satisfetes des dels serveis socials, cal adreçar a les persones immigrades cap a les unitats prestadores d'aquests serveis.

En segon lloc, s'afirma que les accions d'acollida han de ser de tipus formatiu, més que no pas informatiu. Això implica, doncs, que les persones immigrades han d'assumir els coneixements que se'ls proporcionen i han de fer un esforç per tractar d'interioritzar-los. En aquest sentit, s'assenyala que cal ser creatius a l'hora d'organitzar les accions d'acollida. Cal explorar noves formes de transmetre coneixements i d'atraure l'atenció de les persones immigrades, ja que els formats que habitualment s'utilitzen, no aconsegueixen engrescar a les persones destinatàries. La clau de l'èxit és, segons els participants, trobar un equilibri entre el component lúdic que han de tenir aquestes accions i la transcendència dels coneixements, els valors i les actituds que es pretenen transmetre.

Finalment, en tercer lloc, els participants afirmen que els continguts dels serveis d'acollida han de subratllar molt especialment que, de la mateixa manera que les persones immigrants tenen drets, també tenen deures en relació a la societat que els acull.

Pel que fa als continguts dels serveis d'acollida, els participants realitzen les propostes següents:

- En el moment de la primera acollida, cal informar a les persones que arriben, de la situació geogràfica concreta on es troben, ja moltes vegades fins i tot ignoren això. Així mateix, cal informar de les característiques de l'espai físic més immediat, és a dir, del municipi i el seu entorn: on són els serveis públics, les zones comercials, les vies de transport i comunicació, les zones d'oci i lleure, etc.
- És molt important, segons els participants, transmetre als nousvinguts com és la societat i la cultura catalanes, quins costums tenim i els valors que compartim. En definitiva, afirmen els participants, si volem que les persones immigrades s'adaptin a la nostra manera de viure i se sentin lligades a la terra que els ha acollit, hem de fer un esforç per explicar-nos de la millor forma possible.
- Com és lògic, s'afirma, un dels aspectes que més preocupa i interessa a les persones immigrades és la seva situació jurídica i administrativa al país. Per aquesta raó, opinen els participants, l'assessorament jurídic i d'estrangeria hauria de ser un dels principals continguts dels serveis d'acollida. A més, es comenta que aquest servei pot servir per atraure a les persones immigrades cap a d'altres accions d'acollida que aquestes no consideren tant útils o necessàries.
- Un altre dels continguts esmentats és la informació i l'accés als serveis que presta l'Administració pública amb caràcter general i que formen el que anomenem Estat del Benestar: salut, educació, serveis socials, seguretat social, etc.
- Finalment, es proposa incloure un aspecte que els participants consideren que habitualment no es té en consideració, però que té molta importància per a la bona acollida i integració de les persones immigrades: l'educació en el lleure i l'àmbit cultural. En opinió dels participants cal promoure l'accés de les persones immigrades a aquest tipus de recursos: participació en esplais infantils, centres juvenils, museus, biblioteques, activitats esportives, excursionisme, etc.

3.3 Prestadors dels serveis

Els participants consideren que l'Administració Pública ha d'aprofitar l'experiència que aporten les entitats en la prestació dels serveis d'acollida i, en aquest sentit, demanen que la nova llei aposti per la gestió a través de les entitats. Per aquesta raó, cal que la llei asseguri un major suport econòmic de l'Administració per a finançar la tasca de les entitats. En opinió d'aquests, la responsabilitat de l'Administració, a més de

proporcionar els recursos materials i financers a les entitats, hauria de ser encarregar-se de la planificació dels serveis, de definir-ne els continguts i d'inspeccionar i avaluar la prestació dels mateixos.

La manca de recursos, però, no és un problema exclusiu de les entitats, afirmen els participants, sinó que també afecta als ens locals. Per aquest motiu, demanen a la Generalitat que augmenti les transferències de fons cap als ens locals per a finançar serveis d'acollida i que, a més, aquests fluxos financers es mantinguin estables en el temps.

La llei, a més, ha de tenir en compte les singularitats territorials, és a dir, les situacions sociodemogràfiques, econòmiques, culturals, etc. específiques de cada territori. Ha de permetre que l'Administració planifiqui amb suficient flexibilitat per adaptar la seva política a la realitat de l'àmbit territorial on es dirigeix. En aquest sentit, els participants demanen que es tingui en compte a les petites entitats d'àmbit local, que malgrat conèixer de prop la realitat que els envolta i poder oferir així un servei de qualitat, moltes vegades no poden accedir a determinades línies de finançament per manca de capacitat organitzativa.

Val a dir, així mateix, que els participants són conscients que la intervenció de diferents entitats, institucions i agents socials en la prestació dels serveis d'acollida, fa necessària una tasca de coordinació de la seva activitat. Segons aquests, cal evitar la duplictat de serveis i recursos, i aprofitar les sinèrgies i economies d'escala dels diferents serveis d'acollida. En definitiva, s'aposta pel treball conjunt i coordinat i es demana a l'Administració Pública que estableixi mecanismes i instruments per a fer-la possible.

Finalment, els participants proposen la intervenció de dos tipus d'entitats en la gestió dels serveis d'acollida que, en la seva opinió, el document de bases –erròniament– obvia.

En primer lloc, es refereixen a les entitats de tipus cultural, les quals poden jugar un paper molt rellevant en els serveis d'acollida de l'àmbit cultural que hem exposat amb anterioritat.

En segon lloc, i això és força sorprenent en opinió dels participants, el document de bases no al·ludeix a les possibilitats d'afavorir l'acollida en el marc de la comunitat educativa. Així, com a exemple, s'assenyala que el document de bases no cita a les AMPA en cap moment, quan aquestes són entitats que tenen moltes possibilitats de relacionar-se amb les persones immigrades. Més concretament, els participants assenyalen que caldria treballar l'acollida de les persones immigrades a partir del treball conjunt amb els seus fins i filles, ja sigui en el marc de l'escola a través de les AMPA, com en un altre àmbit. En darrer lloc, es proposa la creació, en el marc del

centre educatiu, de la figura del pare o mare acollidor/a, que podria acompanyar i ajudar a les famílies nouvingudes en el procés escolar del seu fill. Aquesta funció, de caràcter retribuït, l'hauria de realitzar un pare o mare amb un fill escolaritzat en el mateix centre.

3.4 Professionals de gestió de la diversitat

Els participants consideren que els professionals que atenen a les persones immigrades han de disposar de coneixements sobre tots aquells assumptes que afecten a aquest col·lectiu. No és necessari, afirmen, que aquests coneixements siguin exhaustius, però sí que han de tenir certes nocions sobre matèries com la llei d'estrangeria, els serveis públics, la legislació laboral, la diversitat cultural, etc. Tot i que la part més important de la seva feina és derivar a les persones immigrades cap als serveis que necessiten, els professionals de gestió de la diversitat han de ser capaços d'oferir una mínima informació als usuaris, ja que si no fan, les persones immigrades no perceben que aquell sigui un servei útil i en conseqüència, deixen d'utilitzar-lo.

Finalment, s'assenyala que caldria crear una figura professional encarregada de gestionar la tramitació de les subvencions que les entitats reben de l'Administració Pública per a finançar els seus projectes. Els participants entenen que l'Administració exigeixi certs controls i garanties sobre la destinació dels fons públics, però consideren que aquesta tasca els resta temps que podrien destinar a treballar amb els usuaris dels serveis.

3.5 Nous serveis de les polítiques d'immigració de la Generalitat

En aquest apartat es recullen diferents serveis o funcions sobre l'àmbit de la immigració que, en opinió dels participants, hauria de desenvolupar la Generalitat:

- La Generalitat hauria d'impulsar campanyes i activitats de sensibilització sobre el fenomen de la immigració. L'èxit de l'acollida de les persones que arriben, requereix d'un esforç de comprensió per part de la població autòctona que, en ocasions, es veu pertorbat pel soroll mediàtic, el desconeixement, els tòpics, les mitges veritats o, fins i tot, les falsedats.
- En aquest mateix sentit, es demana creativitat als poders públics i a les entitats per posar en marxa projectes, programes, actuacions o iniciatives que apropin a les persones immigrades amb la societat d'acollida. Els participants reconeixen que aquesta és una tasca difícil, però alhora molt

important, i és per això que exigeixen -i s'autoexigeixen-, un esforç d'imaginació.

- En opinió dels participants, caldria fomentar l'associacionisme de les persones immigrades, sobretot en els casos d'aquells col·lectius que, per raons culturals, socials o polítiques, les associacions no es formen espontàniament.
- Les persones immigrades haurien de disposar d'un servei per a realitzar denúncies sobre casos de discriminació, abús o frau: en l'empadronament, sobre les seves condicions laborals, en l'àmbit immobiliari, en l'oci i el lleure, etc.
- Així mateix, caldria establir un sistema d'inspecció i control més rigorós sobre el compliment de les condicions i els requisits que donen dret a percebre ajudes socials a les persones immigrades.

4. APORTACIONS LITERALS DELS GRUPS DE TREBALL

A continuació, es transcriuen, de forma literal, les aportacions escrites pels participants durant la sessió de treball agrupades per àmbits temàtics.

Titulars del dret al servei de l'acollida

- Tot nouvingut ha de tenir dret als serveis d'acollida, estigui empadronat o no. De totes maneres, cal que iniciïn els tràmits corresponents per a poder legalitzar la seva situació.
- Els serveis han de ser per tots, empadronats o no empadronats, perquè, de fet, tots haurien d'estar empadronats. Cal millorar el procediment d'empadronament i establir els mateixos requisits en tots els municipis.
- Les persones nacionals també haurien de tenir accés als serveis si ho necessiten.

Continguts de l'acollida

- Informació sobre l'espai físic (municipi, entorn, espai geogràfic).
- La cultura catalana, els costums, els valors comuns, etc.

- La informació jurídica és molt important per a les persones immigrades.
- Totes les persones han de tenir accés al conjunt de projectes i prestacions que l'administració expressa en la llei. Dret a vivenda, escola, sanitat, assessorament jurídic, etc.
- Han de tenir els mateixos drets i deures que els catalans. També se'ls ha d'informar sobre els seus deures.
- Per estimar la terra, l'han de conèixer. Necessitat d'informació àmplia i especialitzada. Cal informar-los del nostre "modus vivendi".
- Els serveis d'acollida no han de ser considerats com una part dels serveis socials. Si és necessari, han d'orientar cap als serveis socials.
- Els continguts de l'acollida han de ser més formatius que informatius.
- Hem de ser creatius a l'hora de prestar els serveis. Això atraurà a les persones immigrades.
- Han de tenir accés als recursos no només administratius, sinó culturals i lúdics (com, per exemple, els esplais).

Prestadors dels serveis

- Competències de les administracions públiques: elaboració de plans, facilitació de locals, continguts formatius i informatius, inspecció i control dels serveis, establiments d'instruments d'acollida i estadística.
- Cal un major recolzament econòmic per assegurar una gestió correcta de les necessitats dels nou arribats. Sobretot en l'àmbit de l'administració local i de les entitats educatives, associacions, ONG i entitats culturals que poden aportar molt en aquest tema.
- Calen més recursos econòmics en aquest àmbit.
- Cal recolzar les entitats que tenen més experiència. La llei hauria d'apostar per la gestió a través de les entitats.
- La llei ha de tenir en compte les entitats petites i de l'àmbit local (coneixen molt bé la realitat que els envolta).

- És necessari una major coordinació entre les diferents entitats que presten serveis en aquest àmbit. S'ha d'evitar duplicar serveis i recursos.
- Les entitats culturals poden jugar un paper molt important.
- Potenciar la participació del col·lectiu d'immigrants a partir del treball amb els nens i nenes, tant a l'escola com en activitats fora de l'àmbit escolar.
- El paper de les AMPA. Què passa amb el paper de la comunitat educativa? El text no ho recull.
- Creació de la figura del pare/mare acollidor/a, de caràcter retribuït, amb la funció d'acompanyar a les noves famílies en el procés escolar del seu fill.

Professionals de gestió de la diversitat

- És important que la primera persona que faci l'acollida no sigui estrictament un o una assistent social. Cal que sigui una persona, formada tècnicament, en la diversitat cultural i amb una formació humanística, capaç de coordinar els serveis locals disponibles.
- Els professionals han de tenir una formació integral (no cal que sigui aprofundits, però si han de tenir certs coneixements): sobre la llei d'estrangeria, diversitat cultural, serveis públics, etc.
- Calen professionals especialitzats en la justificació de les subvencions, ja que aquesta és una tasca que treu molt temps als professionals de primera línia.

Nous serveis de les polítiques d'immigració de la Generalitat

- Campanyes i activitats de sensibilització a la població autòctona sobre el fenomen de la immigració. Cal fer un esforç de creativitat per realitzar activitats d'apropament entre els immigrants i la societat d'acollida.
- Punt de "queixes" de les persones immigrades on aquestes puguin denunciar els problemes amb l'empadronament, amb les condicions laborals, etc.
- Fomentar l'associacionisme entre el col·lectiu de persones immigrades.
- Cal establir un sistema d'inspecció i control de les ajudes que es donen a les persones immigrades.

5. PARTICIPANTS

El taller va comptar amb l'assistència de 14 persones, que hi van participar en representació de 9 entitats:

AMPA IES Valldeflors
Associació de Vídues de Tremp
Cáritas Diocesana d'Urgell
Creu Roja del Pallars Jussà
Creu Roja Pallars Sobirà
Ecomuseu de les Valls d'Àneu
Federació d'Hosteleria de Lleida
JARC Pallars
ONG La Seu Solidària